

פרוטוקול מס. 3

מישיבת ועדה הפנים ואיכות הסביבה. שהתקיימה
ביום ו', ל' בשבט תשל"ד - 22.2.74, בשעה 9.00.
(בתל-אביב, בבית המרכז לשלטון מקומי)

נ ו כ ח י מ - חברי הוועדה:

- י. חמיר - היד"ר
- א. אבוחצידא
- מ. הכהן
- א. ורדיגר
- י. בארי
- י. שמיר
- ח. אבו רביעה

מזמנים:

- י. קניג - הממונה על מחוז הצפון, משרד הפנים
- י. דוידוביץ - סגן הממונה על מחוז הצפון, משרד הפנים
- י. כץ - מנהל לשכת היועץ לענייני ערבים
במחוזות חיפה והצפון

ד ש מ ה :

שולמית פרג.

בסדר-היום: (א) הריסת בתים בערב א-סואער בגליל והצורך
למנוע הריסת בתים נוספים - הצעה לסדר
היום של ח"כ תופיק זיאד;

(ב) הריסת בתים בערב א-סואער - הצעה לסדר היום
של ח"כ חמאד אבו רביע.

היו"ר י. תמיר:

אני פותח את הישיבה.

לפנינו שתי הצעות לסדר היום שהועברו אלינו ממליאת הכנסת. האחת היא של ח"כ תופיק זיאד בקשר להריסת בתים בערב א-סואער בגליל והצורך למנוע הריסת בתים נוספים, והשניה - של ח"כ מאז אבו רביע בקשר להריסת בתים בערב א-סואער.

כאמור, שתי ההצעות הללו הועברו לטיפול בוועדת הפנים ולהסקת מסקנות. אני רוצה לציין, בטרם אמסור את רשות הדיבור, כי הנושאים הועברו לוועדה הזו על דעת המציעים והן על דעת שר הפנים שהשיב למנמקים. אלה הדברים שאמר שר הפנים:

"אני מציע לכנסת להעביר את הנושא

הזה שהובא על ידי שני חברי כנסת, לוועדה; נדמה לי שזאת ועדת הפנים, אם אינני טועה, מחוז וצוק שהדבר יבורר. הוא דאוי לבירור יסודי - בעיות האיזור, בעיות השיכון במקום, הנוהלים מה יש לעשות כשבכל זאת אזור המדינה בונה ללא דשיון, ומה מבחינת משד הפנים יהיה מידת הדיון, ומה יהיה מידת הרחמים בהתייחסות למקרים הללו, כשנגד האזהרה נעשתה הבניה ובית המשפט הוציא צו."

אכן זו סוגיה נכבדה. מקובל אצלנו שחבר כנסת אשר הצעה מועברת לוועדה, מוסיף בתחילת הבירור בפני אותה ועדה, בקצרה, הנמקת ההצעה, או פרטים שלא העלה בדבריו במליאת הכנסת. אם כן, בדרך זו ננהג. בבקשה.

אבו רביעה חמאד:

(הדברים מתורגמים מערבית לעברית):

כפי שאני סבור היום, אנחנו חייבים למצוא פתרון לבעיה של ערב א-סואער. קודם כל, אין להרוס בתים לפני מציאת מקום שבו יהיו חשמל, מים וכל השירותים החיוניים האחרים.

הבדואים שוכנים לא בבתי אבן, כך שהם אינם יכולים לחכות עד שיבנו להם את הבתים. הבדואי אינו יכול להמשיך ולגור כך, אלא צריך לבנות לו בתים בהתאם לחוק.

לדעתי, הפתרון לערב א-סואער הוא הקמת ועדה שחלף וחקר במקום, על מנת שתראה במו עיניה את המקום. עליה לשבת עם השייכים והגדולים של השבט; צריך להקים להם ספר בהתאם לרצונם ושאיפתם.

בשבוע שעבר הייתי באותו מקום של השבט, וראיתי כי רוב אותו שבט אינם מסכימים למקום הריכוז, והם רוצים מקום ריכוז חדש.

בסופו של דבר, אני דורש כי לאחר שהם יסכימו בקשר למקום החדש - שיהיו באותו מקום כביש, מים ותכנון. לאחר שיתכנו את הדברים, צריך לברא אתם ליד הבניה, משום שהבתים שהם הקימו הם מימי החזרתיים. צריך להפסיק את ההריסה. על השלטונות להקפיד כבר מהיום שלא יוקמו בתים ללא רשיון. זהו הדבר אשר השלטונות שם חייבים לקחת על עצמם ועל אחריהם.

אלה הדברים שאני דורש היום.

היו"ר י. תמיר:

מאחר וח"כ תופיק זיאד איננו כאן,

אני רוצה להעלות מספר נקודות על מנת להרחיב את אופק הבעיה: כידם בנו, ובודנים, בסקטור או במיגור המעוטים, אני מניח 25 אלף בתים ללא רשיון. הבניה בשטחים של הרדה ושומרון הוא בקצב שאין לו חקדים בהיסטוריה של ארץ ישראל. השפע הכלכלי, והרצון לפתח את מקום המגורים מעודד את פיתוח המגורים. אבל, כנראה, שכל האזור הזה איננו מוכן מבחינת התכנון הפיסי להשיב על כל השאלות והדרישות הנובעות מכך.

היו"ר י. תמיר:

יחד עם זה, אי אפשר להבין איך לא
לכבד מנהג שקיים במדינה, ויבזים בחיים שלא בחנאים מקובלים, אלא בחנאים
של העוד שידוהים, ללא מים, השמל, גקרון, בלוב, דמצד שני באים ואומרים
חשאי'רו את הבתים הללו למרות שיש עליהם פסק די'ן. ש' בזה סתירה חמורה.
למרות הסי'עון של ח"כ זיאד שאמר כי זו רק אמתלה.

במהלך הבירור הזה אנחנו נשמע את הממונה
על המחוז - מר קניג, ונתייחס לדבר'ים.

הכפר הזה נמצא בצפון, בגליל. אני
לא שולל את האפשרות הזו שאנחנו נבקר במקום.

י. קניג:

ברשותי, אדוני היושב ראש, אני רוצה
לדבר כללי'ת על הנושא, כי אני רוצה
כאן חברי ועדה חדשים, וכן משום שזה נושא ספציפי מוגדר מאד.

(הדולה מפה על הקיר) המפה הזו היא
של מחוז הצפון. (מצביע) זה הפיזור של די'כדוי' הבדואים. מה שבצבע
צהוב על המפה - אלה הם מאהלים שלהם, ומה שבצבע כחול - אלה הם אתורי'
בדואים שלהם אנחנו מחכננים, ולשם הם ליכנסו עם השידוהים. זה בית זרזיר,
ואדי חמם ע"י קבוץ ג'נוסה, המת'ב ועוד.

הבעיה הגדולה שעומדת בנושאים הללו היא
שאנחנו חייבים להתגבר על שני דברים: א) עד כמה שאפשר לא להתרחק ממקומות
המאהלים שלהם, כי לא ברור מה הרגש והאמוציות שלהם; ב) ז'יסות צירוף
כזה של מספר אוכלוסני' ש'כולים לקיים שירותים נאותים לאנשי המקום.

שני הדברים הללו הם למעשה, ברוב המקור'ים
אצלנו, סותרים אחד את השני'. זה גם הסי'בה שהדברים אינם מבוצעים באותו
קצב שהי'ינו צריכים לבצע אותם. אם התכנון היה, לדוגמה, אז תור 4-5 שני'
אפשר היה לפתור את בעי'ת רכנו'י הצפון.

למעשה, הבעיה הייתה לגבי נושא הידברות
נאותה עם האוכלוסיה. חלק מהאוכלוסיה הזו משרת את הבטחון, כאשר אנחנו
משוכנעים שהזמן פועל לטובתנו, ודוקא הזוד הצעיר הוא המבי'ן אותנו עוד
יותר טוב. המגע שלנו אתם הרבה יותר פתוח. צעיר' השבט עומדים מול
ז'יקני השבט. חלק גדול מהם מצדיק אותנו עם הנושא התכנוני'.

ועתה, לגבי הנושא שלפנינו: אזור זה
מאכלס 1200-1300 נפש. הנה (מצביע על המפה) הפיזור שלו. ברור ובגשם
צריכים הילדים להגיע לבית הספד המרוחק. האשה עושה מרחקים מרובים,
עד כרמיאל. מצד אחד יש כמה בתים שהם בגבול כרמיאל. יש צד שני של ההר
(מראה על המפה).

אני רוצה שיהיה ברור כי מקום זה משמש
את צה"ל באימונים. משתמשים פה באש חיה. לא תולפת שנה שאין בה נפגעים
מהאימונים. הנפגעים הם ילדים, נשים, וגם גברים.

ב-1966 וב-1967 אוערה סופי'ת הכני'ת
לפרצלציה לאיחוד ומיקום האזור הזה של השטח הבידואי. לאחר שטח, לתכנון
ולרשת אותו - כבישים, שבילים, מים, השמל ועוד - זה נושא שטעון אישור
מגורמים שונים, כגון: מינהל מקרקעי ישראל ועוד כל הגורמים האחרים.

כאמור, נושא זה אושר סופי'ת ב-1966 ו-1967.
ב-5.9.66 השטח הופקע. החוקף ני'חן במרץ 1966. זה כולל 560 חלקות, כאשר
כל חלקה היא גדולה למדי, להקמת בתים. כל בדואי שרוצה ומוכן ללב'ת במקום
זה, ני'חן לו הסי'נע הממשלתי המירבני ביותר.

מכל מקום, נושא זה איננו חדש לבני המקום.
אני מקווה שהוא חדש לשי'ן אבו דביעה, וזה לאזור הדברים שלו, שכן אינני
מאמין שהוא ידע את כל העובדות לאחר מה שאמר. אבל לבני המקום
הנושא איננו חדש. יותר מזה, החוק מומש נגדם עוד בשנת 1965. במקום זה

י. קניג:

בוצעו הריסות, וכל בן מקום יודע שכל מיבנה ללא היתר מיועד להריסה, והוא בניגוד לכל אפשרות של מתן היתר בעתיד.

בן מקום יודע גם שיש לו אלטרנטיבה טובה במקום אחר, עם פרצלציה ושירותים, עם הקמת בית ספר שם. המדינה תשקיע בהקמת בית הספר כספים רבים.

אנחנו יודעים שהנושא הוא רגיש, ולכן הפעילות נעשתה בדרך כלל, בתיאום עם גורמי הממשלה השונים שיש להם נגיעה לנושא זה. עוד בסוף שנה שעברה, ועוד בשנה זו, היתה לנו פנייה מלשכת היועץ לענייני מעוטים במשרד ראש הממשלה - היועץ המציא לנו רשימה של מיבנים שיש ברצוננו להרוס אותם. זה עלה על 20 בתים.

זאת ידוע: כי יודע לכם, בנושאי המחוזות יושב נציג צה"ל, נציג המטה הכללי, והוא התריע מדוע אנחנו לא מפעילים ולא מממשים את הנושא. האמת היא, כי ישנם קשיים. אי אפשר להגיע למקום שום כלי איננו יכול לעלות לשם. בטופו של דבר, קבלנו מכתב פנייה רשמי מהמטה הכללי, שבו הם מבקשים לנקות את המקום. הם אינם מעוניינים שאזרחים יגורו ויבנו שם בתים ללא תכנון. קבלנו עוד פניות כאלה.

בסיכומי של נושא זה אני מבקש לומר, כי אני חושב שנוצר כאן רושם מטעה ומוטעה. אנחנו לא נגשנו לטפל בנושא זה של חיסול הבנייה, משום שניחנה אלטרנטיבה נוחה לכל אחד מבחינת מקום, סיוע, מתן שירותים, וכך מבחינת התחשבות במנטליות בכל שבט ושבט, ולהתפתח במסגרת השבט, למרות שישנם צעירים שחזרו מצה"ל שרוצים להתאחד עם שבט אחר. יש גם פניות כאלה.

המסגרת שבה אנחנו פועלים היא מסגרת חוק התכנון והבנייה. לפני הריסה אנחנו מוציאים צווי הפסקה. אבל צווי הפסקה במקומות הללו, באופן עקבי ולא בדרך כלל, מופרים. איימו עלינו ברצח. ש"ן אבו רביעה, שאחה מגן עליהם, הם איימו עלינו ברצח. אין זה פשוט לשכנע מפקח לעלות לשם. הוא עולה לשם עם מכשיר קשר, מדווח וכו'. אתם כבר תראו שזה עסק שלם.

לאחר שגם צו הפסקה מופר, אנחנו מבקשים מבית המשפט, ובית המשפט נותן את צו ההריסה. לפי החוק יש גם שלב מסויים, שכתוצאה מצו הפסקה מינהלי ניתן לבצע צו הריסה. את זה אנחנו לא עשינו. אנחנו מבצעים הריסות בעקבות פסק דין מבית המשפט. בית המשפט מטיל על הוועדה לבצע את צו ההריסה. וזאת בלי לתת ערעור. יש לנו מקרים שנמשכו המון זמן.

המקרים האלה של ערב א-סואער לא בקשו מהוועדה המחוזית לדון בנושא, וגם לא פנו לשום נציג משפטי. עד 4.6.73 לא הגישו כל ערעור.

י. דוידוביץ: ב-27.1.74 וב-5.2.74 פוצצו הבתים. הם התייצבו, התגוננו, חלקם גם יוצגו

ע"י עורך דין, והשופט פסק מה שפסק.

י. קניג:

האזרח לא טרח למצוא איזו אפשרות חוקית, או לספק לנו אפשרות חוקית שלא לבצע את ההריסה. הם לא הגיבו בכלל. הייתי מבקש להעביר דבר עקרוני, אשר הוא יכול להטריד אתכם בכל תקופת הכנסת הזו: הנושא הזה היום הוא כזה, האם יכול עובד מדינה, שהוא פועל בהתאם לחובתו כלפי הנושא שהוא מופקד עליו - האם עובד כזה יכול לפעול אחרת? עובדה היא, שיוצא פסק דין של בית משפט מוסמך - האם אתם יכולים לתת לו דיסקרציה כלשהי? האם אתם יכולים להגיד לעובד מדינה שלא לבצע פסק דין? אני חושב שזו הבעיה שעומדת היום להכרעה.

י. בארי:

יש לי הצעה: לדעת, ברגע שהוצא פסק דין ע"י בית המשפט, ופסק דין הוא סופי - שמענו כאן שגם לא מוצו אפשרויות להלכי ערעור - אני חושב, שאנחנו, עקרונית, איננו מוסמכים לדון יותר בנושא.

אני אינני שבע רצון מפסק דין שביח משפט מוציא. אבל לא יתכן שבכלל פסקי דין של בית משפט לא יבוצעו. יתר על כן, גם אם נכנס לשאלות אם הרשויות שממונות על פסקי דין יבצעו או לא - זה נוגד את ההפרדה שאפשר לעשות בזה. אנחנו עלולים לחת לציבור כניסתנו לדיון. אילו ידעתי שפה מדובר על דבר שיצא לגביו פסק דין ע"י בית משפט מוסמך, אז הייתי מקיים התייעצות מוקדמת עם חברי הוועדה בראשותך, אם כדאי, ואפילו אם רצוי, לדון בזה.

אינני יודע אם במצב זה - לא חלילה לסתור חברים - אם יש טעם או אפילו רצוי להמשיך בדיון בנסיבות אלה, אם אלה הן הנסיבות.

מ. הכהן:

אני חושב שהדיון מעניין לגופו של עניין. הבעיה שהעלה ח"כ בארי, שהכנסת לא חופטת - אני אומר שהכנסת חופטת גם כשיש פסק דין, משום שזו סמכותה של הכנסת להכנס לדברים אלה. לכן אני מציע להכנס לדיון, ונשמע את הדברים, ואחר כך נדון מה יש לעשות.

י. שמיר:

אני חושב שכדאי להמשיך בדיון.

א. ורדיגר:

אני רוצה לחזק את קודמי. אני חושב שהדיון חשוב, והיא די לגיטימי. אנחנו עוד נעמוד בבעיות אלה. זה נושא מעניין בוועדה זו ובציבור שלנו. אני חושב שאנחנו צריכים להתייחס לנושא זה ברצינות ולהביע דעה. לכן אני מציע שנמשיך בדיון.

א. אבוחצירא:

אני מציע להפריד את הדיון. מה שהעיר ח"כ בארי, זה לא הערה סתמית. זה לא רק מקרה זה בעניין צווי הריסה, שכן צו הריסה כזה יכול להיות חקדים. יכול להיות שחקדים כזה יגרום לכך שמערערים יגיעו לוועדת הפנים, ואז זו סכנה שאין לזלזל בה. לכן אינני חושב שטוב לנו להכנס לזה. אבל על הרקע ופתרון הנושא, ללא נושא משפטי, זה דבר אחר.

אני מציע בכל זאת להזהר מהחקדים של דיון על צווי הריסה. לא משנה איפה. מחר יכול להיזת שכל מי שיש לו צו כזה, להעלותו דרך חבר כנסת וכו'.

היו"ר י. חמיר:

אני תומך בעמדתו של ח"כ אבוחצירא. אבל ההצעה לסדר היום איננה אפשרות ערעור על פסק דין. אקרא מתוך הפרוטוקול (קגא) מתוך דבריו של ח"כ אבו רביעה):

"טוב יעשו השלטונות המוסמכים אם ינקטו פעולות הבאות לפתור הבעיה הזו המחייבת פתרון דחוף:

(א) לפעול להקמת ועדה משפטית שתגשר בין דרישת החושבים והשלטונות המוסמכים ולהגיע להסכם בדבר קביעת מקום מחאים לבניית בתים לאזרחים אלה.

היו"ר י. תמיר:

(ב) על השלטונות האחרניים והנוגעים בדבר לפתוח כבישים ולספק מים וחשמל לתושבי ערב אל-סואער ללא דיחוי ולהקים בית ספר מודרני שיהיה מצויד בציוד חדיש.

(ג) בהזדמנות זו אני דורש לפתוח מרפאה מסודרת לאזרחי ערב אל-סואער כדי להקל עליהם בקבלת טיפול רפואי.

(ד) אני דורש כי הוועדה האמורה המוצעת תדון במצבם של אזרחים אלה ותעייץ בחביעתם לקבלת פיצויים על נזקים שנגרמו להם וזאת כדי שיוכלו לחיות בשקט ובשלווה, כמוהם כמו יתר אזרחי המדינה.

אנו ממשיכים בדיון. אני לא מתעלם מההערה שיוכלה להגרם לנו אי נעימות. אבל אנחנו נתייעץ עם היועצים המשפטיים שיש לנו בכנסת.

י. דוידוביץ: הנני יושב ראש הוועדה שמטפלת בנושא זה.

אני חושב שזו הזדמנות מצויינת שניתנת ליושב ראש ועדה כזו להעלות קצת מהבעיות, בעוד שאחם, המחוקקים, הטלתם עלי את הדברים.

חוק התכנון והבנייה הוא אחד החוקים הארוכים ביותר, והוא מטיל חובות רציניות מאד.

אני נמצא בגוף שנקרא ועדה מקומית. בסעיף 19 של אותו חוק קיימת אפשרות להקים גופי תכנון מקומיים, ואכן הוקמו בגליל שני גופים רציניים - בגליל המרכזי יש 40 ישובים, ובגליל המזרחי יש 15 ישובים של בני המעוטנים, ועד מטולה. השטח הזה סווג לוועדה שלי בחודש מרץ, 73. ליתר דיון - ב-29.3.73. עם צירוף השטח הזה לוועדה, נוצר לחץ מצד גורמים שונים על הוועדה המקומית וגם על הוועדה המחוזית, על מנת לדאוג שחוק תכנון ובנייה יבוצע גם בשטחים שצורפו לוועדה במרץ 1973.

המסמך שאני מגיש בזה הוא מיזכר פנימי מאת האדריכל המתכנן האזורי, מחוז הצפון, אל הממונה על המחוז, מיום 29.3.73, וזו לשונו: "ישיבה בדבר בניה בשטח 9:

בישיבה הנ"ל, שהתקיימה אחמול אחרי הצהרים, הסברתי כי אנו רואים בשתי תכניות ליישוב בדואים בנחל צלמון את פתרון הבעיה להעברת אוכלוסייה מחוץ לשטח 9 ולשקומה באתר מתאים שבסביבה.

כן רמזתי על הקשיים בביצוע צווי הריסה בשלב זה, והבטחתי ליו"ר הישיבה (תת-אלוף בר-און) להביא בפניך את בקשתו לצרף את מפקחי הבנייה של לשכתנו לסיורים שיאורגנו בשטח ע"י גורמי בטחון, לשם מעקב אחרי מקרים חדשים של בנייה פראית ופתיחת הליכים משפטיים.

זו דרישה מדוע לא נוקטים בכל הצעדים למניעת בנייה פראית בערב אל-סואער.

המסמך השני, זה מכתב של סא"ל יצחק גורפינקל, אל הממונה על המחוז, מיום 20.4.73, ובו הוא כותב כדלקמן:

"הנדון: בנייה בלתי חוקית בתחומי ש.א. 9 -

1. בתחומי ש.א. 9, על הקמנה צצים ונבנים מדי פעם מיבנים חדשים נוספים, ללא רשיונות בנייה, ובניגוד לכל החוקים בנדון התקפים במדינת ישראל.

(2) מהיות השטח הנ"ל סגור, עפ"י תקנות ההגנה (שעת חרום) 1945 ורחוק ממקומות מאוכלסים, הפקוח לוקה והקף הבניה מתרחב.

י. דוידוביץ:

(3) על אף היות השטח סגור ובשליטת צה"ל, זה לא בסמכותו של צה"ל לפעול נגד עברייני הבנייה. על כן הננו לבקש להפעיל את מלוא סמכותך על מנת להפסיק בנייה הנ"ל.

(4) הננו אף מורים למפקדת פקוד צפון לשתף פעולה עמך ועם עוזריך בכדי להשיג את האמור לעיל.

מסמך שלישי הוא, מכתב מאת יורם כץ - מנהל לשכת היועץ לעניני ערבים במחוזות חיפה והצפון, מיום 29.4.73, והוא כדלקמן:

"נמסר לנו כי מספר רב של משפחות משבט ערב א-צואער בונים ללא תכנון וללא רישיונות בניה. הבניה היא בחלקים שונים של שטח אש 9. חלק מן הבנייה היא בתוך השטח שנועד לריכוז בואדי צלמון, או בסמוך לו.

להלן רשימת האנשים: (1) עלי מעתוק מחמד צואעד; (2) מחמד מעתוק מחמד צואעד; (3) אברהים מעתוק מחמד צואעד; (4) חמד ח'אלד צואעד; (5) מחמוד ח'אלד ענאן צואעד; (6) מחמד קאסם ענאן צואעד; (7) פואז אסמעיל ענאן צואעד; (8) מחמד מחסן ענאן צואעד; (9) האסם חסן בשאנקה (מוצאו מעראבה); (10) סאמי חוסיין מוסא בשאנקה.

במקום הנקרא נח'רור, בשטח 9, בונים האנשים הבאים: (1) ג'בר רג"א דיאב צואעד; (2) מחמד רג"א דיאב עאו צואעד; (3) עלי רג"א דיאב עאו צואעד.

בהר הסמאנה המזרחי בונים האנשים הבאים: (1) ח'אלד אחמד עלי צואעד (בן המוכתר); (2) עבדאללה עיד צואעד; (3) עורסאן חוסיין עבדאללה אלמחג'יר (ע"י כרמיאל).

בתיים של כל האנשים הללו נמצאים בשלבים שונים של בנייה, ועדיין אינם גרים בהם. כל הנ"ל הם גילאי 26-30.

במרבית המקרים הקבלנים הם: (1) כמאל סלים ניקולא - גר בואדי צלמון; (2) אבו צאלח גאלי מסכנין.

כדי למנוע בעיות פנוי בעתיד, חייבים לעצור את הבנייה כבר בשלבים ראשונים אלה.

ועוד מכתב מאת סא"ל מרדכי הזי - עוזר המפקד הצבאי, מיום 7.6.73, והוא כדלקמן:

"הנדון - הדרכים המעשיות לבלימת הבנייה הבלתי חוקית ופינוי שטח אש 9 מתושבים אזרחיים - סיכום דיון:

1. בהמשך למכתבנו אשר בסימוכין סעיף 15 לא תהיה לצה"ל התנגדות שמבנים בלתי חוקיים פוצצו כאשר התנאים הטופוגרפיים לא יאפשרו דרך אחרת.

2. כדי למנוע ספק - פוצי מבנים כאמור לעיל לא יבוצעו ע"י צה"ל או ביזמתו.

אמרתי בהזדמנות שהשטח צורף אלי, כי ידוע לי שישנם 48 מיבנים כאלה, וכי בשטח זה חייבת להפסק הבנייה, ושאי אדאג לפיקוח יעיל בשטח ושאמנע כל בנייה שהיא. באותה ישיבה שזומנה השתתפו נציגי מינהל מקרקעי ישראל, נציג המשטרה, נציג אלוף פיקוד הצפון, אמרתי שאני אפעיל את הפיקוח. ואכן אני מפקח על כל השטח. למעשה, השטח סגור ואינני יכול להכנס מתי שאני רוצה. העניין לגמרי איננו פשוט, אלא לאחר תיאום אפשר להכנס לשטח.

האנשים שלי נמצאים תחת איום תמיד. הגשתי כבר שתי תלונות למשטרה על איומים, כי הבדואים מאיימים עלינו שהם יקחו את העניין לידיהם. ליתר בטחון, דאגתי, ואני גם אדאג, שמשטרת ישראל תטפל בזה. זה שטח שאי אפשר להגיע אליו. רכשתי ג'יפ חדש, וכל חודש הוא לגמרי מתפרק. כל הברגים מתפוררים.

מכל מקום, אני ער לנושא. אני לא יכול לבחור שטחים. כתוצאה מהפיקוח שלנו, אני יכול להגיד כי מאז אפריל-מאי 1973, עלינו על 11 מיבנים, ואני אצטמצם לגבי שלושה מיבנים שעליהם דיבר ש"ן אבו-רביעה.

אנחנו גילינו את העבירה. מיד הוצאנו צו הפסקה שיפוטי. המדיניות של מחוז הדרום היא, שאנחנו ניקח את האחריות ושנהרוס דברים על דעת עצמנו. אולם כאן אמרנו, כי עדיף לנו ששופט יתן את הצו. ב-27 לחודש השופט בעכו נתן צו הפסקה. זה היה בשלב של יסודות. הצו ניתן "אכס-פרטה". אך ב-30 לחודש גילו האנשים שלי שהפרו את הצו. ב-4.6.73 ישב בית המשפט, והאנשים טענו טענותיהם, ולאחר מכן נתן בית המשפט צו הריסה ל-90 יום. כלומר, החל מ-7.9.73.

דרשתי שנקבל אישור מצה"ל שהבתיים יפוצצו. כלומר, לקבל מהם רשות להשתמש בחומר נפץ, וזה אמנם ניתן לנו. שני מיבנים הוסגרו ב-7.1.74, והריסת המיבנה השלישי בוצעה ב-5.2.74.

חושבי ערב א-סואעד נפגשו אתי, ואנחנו הצענו להם כל פתרון. הנה, לאחרונה אנחנו אישרנו הקמת בית ספר באזור זה. לאחרונה הוגשו גם 7 בקשות של אזרחים, אשר חמשה מתוכם קבלו כבר רשיונות. כיום, קיימת אפשרות כזו שכל מי שמעוניין יכול לקבל שטח אדמה - וזאת באמצעות הוועדה של מינהל מקרקעי ישראל - ולא רק אדמה, אלא גם סיוע, הלוואות ועוד.

באזור זה יוקמו כ-400 יחידות. השטח הזה הוא ל-350, ועוד 50 וכמה יחידות - ביחד זה עוד 400 יחידות שיענו על כל הצרכים של הבדואים.

ועתה, אנסה לעמוד על עוד כמה נקודות של פעולות הוועדה: עד כמה שהבעיה חמורה בבנייה פרטית בשאר אזורי הארץ, הרי בשטח המעוטים היא חמורה עוד יותר, מאחר שבכל הכפרים אנחנו נאלצים לקיים פיקוח בכל כפר על מנת לשמור על הבנייה. אנחנו נאלצים להגיע לבית המשפט עם עשרות ומאות ח'קים. ולא תמיד בית המשפט נעתר לנו. התהליך הוא ארוך ומייגע עד שמסתיים שם הליך. יש גם זכות ערעור בפני הוועדה המחוזית.

בשלושת המקרים בהם בוצעה ההריסה - האנשים לא פנו לא לוועדה המחוזית ולא לבית המשפט המחוזי. הם פשוט התעלמו מהנושא. כך שהבעיה הולכת ומתרחבת. זה נמצא רחוק בכ-8 ק"מ מריכוז בניית הבתים. זה בנושא הבדואים.

י. כץ:
רבותי, בטרם נשוחח ישירות בהריסת הבתים
בערב א-סואעד, ברצוני לעמוד על מה

שמרחש בגליל.

בגליל יש 10 אלפים נפש שמוכרים וידועים
כבדואים. תהליך הנדידה של הבדואים התחיל עוד לפני עשרות בשנים. כאשר
מדינת ישראל קבלה את השטח הנדון, היא קבלה אותו עם בחי אבן, לא מהיום,
אלא מהעבר.

לפני כ-10 שנים, עמדה הבעיה בפני הממשלה
כיצד להתייחס לפיזור אוכלוסיה זו. הבנייה הבלתי חוקית פזורה על שטחים
עצומים. זה נעשה ללא תכנון וללא מתן שירותים עליהם. מאחר ולבדואים יש
אורח חיים אלה, הרי זה איננו מטריד אותם.

לפני 10 שנים התכנסה ועדה בינמשרדית ואמרנו
לרכז את הבדואים. כיום יש 11 נקודות לבדואים בגליל. חלק מהן קיים.
יש בפנינו נסיון ממקומות אחרים.

מתכננים ישוב, כמו זה שבמפה פה, כאשר
כל ישוב הוא בן 300-400 תושבים, עם שירותים, בית ספר, מסגד, מרפאה
וכו' - במרכז.

המקום הראשון שנבחר, ידוע בשם "בשמת טבעון"
ויש לו 100 משפחות; ערב זבידה, טבעון, שער העמקים ועוד - כל אלה נבחנו,
ואז הוחלט לקיים את הנסיון הראשוני באותו מקום.

רוב השבט הגיע וישוב במקום. הדור הצעיר
ראה את הטוב שבשיטה, והקשישים - בעלי הקרקעות שעדיין לא הגיעו למקום,
רוצים להגיע לשם.

הבעיות הן: יש שמרנות, אורח חיים ישן

של הבדואי נוחהלו.

ענין הקרקעות: ברגע שמבקשים אותו
למקום הריכוז, צריך לעשות חילוף קרקעות. התהליך לא פשוט. יש הבדלי
גישות לגבי מחירים ונטייה לעבור ממקום אחד לשני. קיימות בעיות, והמרכזית
היא - בניית תשתית. להפוך את המקום המוצע למקום אטרקטיבי.

אנחנו רואים תכנית יפה, והיא קיימת
מאז שנת 1966. התכנית הזו איננה ברת יישום היום. לכן אנז מציע
שהוועדה הזו תערוך סיור במקום, משום שהמקום הזה איננו בר-יישום, ואי
אפשר להביא לשם אף איש. אין כביש גישה, אין מים במקום.

כאשר באים לבדואי ואומרים לו "בוא למקום
זה", הוא משיב שכל עוד המקום לא יוכל לקלוט אותם, הם אינם יכולים לבוא
לשם.

נוסף לכך, מדובר פה באוכלוסיה של שבט
לא עשוי מעור אחד. יש פה גוונים רבים. יש השפעות של מוכתרים, או השפעות
קשר למקומות תעסוקה. הקשר הזה משתרע לכל האורך. חלק עובדים בכרמיאל
ובטבריה וקשה להביא אותם שירצו לגור בריכוז זה.

עמדתנו היא כזו: הריסה איננה מונעת
בנייה חדשה. עובדה היא שהבנייה הבלתי חוקית פשטה והתרחבה. אם הרסת
היום, אז זה יצוץ במקום אחר. אמרנו לממונה על המחוז כי הריסת בית
גמור לא מונעת בנייה חדשה בלתי חוקית. אין לתת לבדואי את האפשרות לבנות
ולחפור יסודות ולגזור, וכעבור שנה-שנתיים לבוא עם צו הריסה.

בגליל היו אלפי מיבנים להריסה. האם משרד
הפנים מימש את ההריסה? - לא. אם כן, לא יכול להיות שיבואו לערב א-סואעד
שלא יודעים את החוק, אשר במשך שנתיים איפשרו להם בניית בתים, ואחר כך
להתעלם מכך, וביום חורף, כאשר המפרנסים אינם בבית, לבוא ולהרוס להם
את בתיהם. על ידי כך לא פתרנו ולא כלום. על ידי כך הבנייה הבלתי
חוקית תמשיך ותתקיים. לפני שנה, כאשר כתבתי את המכתב, חזיתי מראש
למה זה ילך. אין דין של הריסת יסוד כדין הריסת בית שבו יש משפחה

י. כץ:

עם ילדים ועוד. באותה ישיבה - ב-25 למאי 1973, שבה מר דוידוביץ השתתף, אמרתי שאין טעם להרוס בתים, ואז נאמר כי בתים גמורים לא ירסו, ומצד שני - בתים על נייר יפוקחו.

למעשה, משתתפים עשרות מבני השבט בכוחות בטחון. בתוכם יש 26 גששים ושוטרים. יש כאלה שנמצאים בתעלה, האם זה זמן להרוס? אם חיכתה כל כך הרבה זמן, תחכה עוד קצת, ולא יקרה שום אסון אם הביית יישאר.

ברצוני שתבינו כי מדובר על פריצת באורך של 6 ק"מ. תכנון הכביש בלבד עלה 50 אלף ל"י, ואילו ביצועו ע"י מע"צ - 6 מיליון ל"י. אי אפשר להפוך את המקום הזה לבר-ישוב. לכן אמרנו, חכו, העניין מתחיל לזוז, וכי אין זה הזמן להרוס - אך הכל לא נתקבל.

י. קניג:

היו אלפי פסקי דין שלא בוצעו. לצערי, הגישה שלהם אז התקבלה.

אנחנו עמדנו בפני ברירה אחת - לתת לגיטימציה לדבר ולתכנן, או לנסות ללכת נגד הרוח.

בשנים 1972-1973 בצענו מפעל של צלומי אוויר של כל הסקטור הערבי. כל יכפר ערבי צולם, והרחבנו את תחומי המרחב שלהם, ונחנו ליגליזציה.

(ב) באותם מקומות שלא ניתן, ולא יינתן גם בעתיד, וזה ברור שלא יינתן בעתיד - אנחנו לא יכולים לתת, כי אנחנו מופקדים על משהו. אתם תקראו את דו"ח מבקר המדינה ותראו את הדברים. אני לא יכול להחליט. אני לא מוסמך לכך. אני לא יכול להכניס שיקולים לעניין.

לגבי גורמי בטחון: אדוני, כל שוטר משמר הגבול שיבנה ללא היתר, ייהרס המיבנה שיקים. אין ספק שהדבר עזר, והם הועמדו לדין משמעת. אותו מקרה של משרת בטחון הועמד לדין משמעת לפי פקודת המשטרה בנוסף לפסק הדין שנתקבל בתביעה שהגשנו נגדו לבית משפט אזרחי. הוא נקרא לבית דין משמעת של המשטרה, וזה עזר מאד.

אני מתפלא איך עובד מדינה אומר דברים כאלה. אתה, עובד מדינה, מנסה לחנך אותם כך? אולי זה קל. אולי זה ניתן ע"י יועצים שאין להם אחריות.

אני מבקש לעמוד על עוד נושא: כל אחד יודע שאנחנו הולכים לזה. פסק דין ניתן, ואז ניתן להם אורכה של 90 יום. 90 יום אלה לא נוצלו. האנשים לא עשו ולא כלום. כאשר בא אלי האיש, אז אני מייעץ לו "אולי תעשה כך", "אולי תעשה פעולות כאלה וכאלה" ועוד.

מכל מקום, חייבת להיות גישה ברורה וחד משמעית: חוק צריך לקיים. בפסקי דין אין איפה ואיפה. אנחנו חייבים לבצע אותם. אני מבקש להעביר לוועדה, כי כל עוד לא יהיה שום שינוי בחוק, כל עוד יהיו פסקי דין שיטילו חובה לבצע - הרי אנחנו נבצע אותם.

י. שמיר:

ברצוני לשאול את מר קניג ומר דוידוביץ: מה הם הנימוקים לדחיית האלטרנטיבה

שאחם נותנים להם?

- כמה בתים מועדים להריסה היום? כמה

בתים מקיפה הבעיה כולה לאתר זה?

לגבי שטח האש: האם לצבא אין אפשרות אחרת כדי למנוע בנייה, אלא פנייה אליכם? האם לא יכולים לגדר את השטח ועוד?
(י. קניג: זהו שטח עצום)

הייתי מציע לשמוע את נציגי הצבא, את היועץ לענייני ערבים, ולראות מה הם מציעים.

מ. הכהן:
אם קיימים אלפי צווי הריסה - האם ביצוע צווי הריסה במקום זה נבע מלחץ של שלטונות הצבא במיוחד, או שמא זה היה התחלה של ביצוע צווי הריסה על מנת לעמוד בפסק דיין של בית המשפט?

י. קניג:
ע"י לגיטימציה, זה ירד להיפר. אני כבר הסברתי שלא.

מ. הכהן:
האם בדקתם את כל האפשרויות להרוס את הבתים לא ע"י פיצוץ, או באמצעים מיכניים? האם נעשה מאמץ לעניין זה, ולא להכנס עם חומר נפץ לבתים, דבר שהוא חומר נפץ למקום. אני יודע שזה דבר חמור. האם נעשה מאמץ כזה גם כשזה מאמץ לא קל?

- האם יש עוד בתים באותו כפר שהם מועדים להריסה? האם אתם מתכוונים לבצע את ההריסה בזמן הקרוב?

למר כץ: האם יש תיאום בין השלוחה שלך לבין השלוחה של משדד הפנים ולבין גורמי הצבא, כדי לנסות לאתר דברים לפני שבאים בהאשמות לצד שכנגד, ובינתיים הרשויות מנוגדות ביניהן.

האם קיימת הידברות שהפתרונות ימוצו ע"י גוף אחד באופן מתואם, כדי שהחוק והסדר ישררו במדינת ישראל?

א. ורדיגר:
מהו הנוהל לגבי בתים שנבנו ללא רשיון בסקטור היהודי?

האם ניתנה אזהרה לבדואים אחרי שעברו 90 יום שלא נוצלו על ידם? האם הם הוזהרו ע"י הגורמים שלכם שאמנם הבתים ייחרסו? אם כן, באיזו צורה וכמה זמן ניתן עד ההריסה בהיתר?

- מה עושה הגוש של יועץ לראש הממשלה בכדי להעמיד את הערבים בפני תופעה זו? אני מבין שיש בעיה. מה אתם עושים כאן? באיזו צורה אתם רוצים לפתור את הבעיה הזו?

- האם הבעיה הספציפית הזו התעוררה עקב השטח המיוחד שהוא באזור צביאי? כלומר, מה היה המצב אילו האזור הזה לא היה צבאי, ולא בעיות צבאיות, עם סכנת נפשות וכו', אלא היה נמצא במקום מסויים בגליל שיש בו הריסות, ולא קשוק עם המצב הספציפי של הצבא?

ח. אבו רביעה:
אני מבקש לשאול את מר קניג: האם ניסית לפתור את הבעיה הזו עם ערב אל דואעד מהשורש? האם תכננת תכנית מתאר בריכוז חדש שיהיה בו מים, חשמל ועוד?

האם המכונית יכולה להגיע לבתים שנהרסו או לא? אני עצמי הגעתי במכונית "שטישן" לאותם בתים שנהרסו. זו תשובה על הטענה שמכוניות לא יכולות להגיע למקומות הבתים שפוצצו.

ח. אבו רביעה:

החשוב ביותר הוא, שאנחנו לא נגד החוק. אנחנו חייבים לשמור על החוק. אמנם אנחנו חיים במשטר דמוקרטי שקיימת בו נימה אנושית, ובתור אנשים שאנשיהם משרתים בתעלה חייבים הייתם לחכות בענין ההריסה, ולא להרוס את הבתים ביום שלג. לדבר הזה יש משמעות, ואני מבקש מהחברים כאן לפרש מה מסתתר מאחורי זה. אנחנו לא נגד החוק. בקשתי, ואני עוד מבקש מהוועדה שתלך לאזור ותראה במו עיניה את האזור.

היו"ר י. תמיר:

תרשו לי להביע דעתי כחבר הוועדה. אין לי שאלות כשליכם: כמי שמחנני בנושא זה מאז שאני חבר כנסת, נתקלתי בעובדה שהפרת חוקי הבנייה בישראל זו מגפה, ובמדינת ישראל עושים את זה בכל מקום. מי שחושב שבמדינה דמוקרטית, הרפיית קצום החוק משמש את טובת התושבים, הוא טועה. האמת היא שזה הורס את מירקם החיים. בסופו של חשבון, זה גורם צרות גדולות. אנחנו חיים בתקופה שהוכח, ללא ספק, שהפרת חוקי בנייה יש להם השפעה מעל ומעבר לבנין בלתי חוקי, השפעה על החיים, על התחבורה, על הצפיפות, הזיהום, סלוק פסולת, על מערכת שלמה של חיים. איננו צריכים להשאיר את הדברים הללו לנכדים שלנו. עלינו לדאוג שהתנאים במדינה זו יוכלו להתקיים. מי שעובר בארץ לאורפה ורוחבה, נפגש בעובדה שכל אחד כרוחו עושה. אנשים מקימים בתים, בונים בנו על אם הדרך באזור טייבה. אם לא לשאול ולבקש ראשיון, אז יכולים לבנות על אם הדרך, ואכן כך עשו. אם המדינה יקרה לנו, אנחנו יכולים להנהיג בה סדרים בהתאם לחקיקה. זה מחייב כל אחד. כאשר הורסים בית, או יסוד, או כל בנייה בלתי חוקית, אז כל אחד שואל "מדוע זה אצלי?" או "מדוע זה מחחיל אצלי?" אין לדבר סוף.

אני חושב, חברי הוועדה, שיש לכם זיקה לכל הדברים הללו. מכאן נצא בחקירת הבעיה ונסיק מסקנות שאותן נניח על שולחן הכנסת. אדם שתורם תרומה, כמו שירותו לצה"ל - זה מצער מאד שלכך מגיעים הדברים. אבל לא זו הבעיה. האחריות שלנו היא הרבה יותר רחבה.

י. קניג:

ברשותך, אולי מקרה זה משקף את הלחצים שבהם אנחנו עומדים. ולא כל המקרים מגיעים לכאן. אבל אתם יכולים לתאר לעצמכם איך מקרים מגיעים אלינו עם לחצים. אלוף הפיקוד מטלפן אלי בלילה - הרי זה לא יאומן. מכאן התשובה לח"כ שמיר. זה לא פשוט. זה אחד המעצורים שלנו. יש לאנשים אלה רגישות למקום, בנוסף למניעים פרוזאיים, כמו: כסף ועוד. יש גם דבר כזה שהמשפחה רוצה לגור יחד. לכן הם בונים יחד. בחלק זה אני מסכים עם מר כץ, שהדבר לא ניתן להיעשות במחיר יד. אבל איננו יכולים להתחמק מפסק דיין.

ביחס לגידור השטח: זהו שטח עצום. זהו שטח אימונים שהיה לבריטים בזמנו. הבריטים הרגו ולא שלמו פצויים. את המבנים הם פוצצו. אצלנו, אם נפגע ילד, או אשה או גבר, הממשלה משלמת פצויים. היו 15 מקרים עד כה. אני חושב, שכעת, עם המצב הכלכלי של אנשים אלה, עם הסיוע והלחץ שאנחנו נפעיל את החוק, אז לדעתי אנחנו נחטא כלפיהם אם לא נפעיל אותו.

כל הענין הזה שאמרו כי היה שלג ביום הריסת הבית - אנחנו מכירים את הסיפורים. אנחנו בצענו גם במקומות אחרים, והם לא הגיעו אליהם. אבל כאן הייתה פנייה מיוחדת מהצבא שזה מפריע לפעילות שלו, לכן אנחנו שמים דגש מיוחד לנושא זה.

י. קניג:

בטבריה - אחם מכירים את ראש העיר
מר צחר - הורדנו לו 11 מיבנים שהוקמו ללא רשיון. אנחנו פרקנו אותם
בזמן שלפני הבחירות. אחם יודעים שמר צחר יכול להגיע לכל מקום.
אבל זה לא הגיע לוועדת הפנים, ולא לראש הממשלה.

זאת ועוד: מלון לרום בנחריה - גם כן
בצענו הריסה. וגם כן לפני הבחירות. שם עמדנו בלחצים בדרגים
הגבוהים ביותר. היה שם לאנשים רשיון שחרג מהחלטת הוועדה המחוזית.
הדבר התבטא במיליוני לירות. והם לא בונים.

י. בארי:
כמה פסקי דין לא בוצעו במחוז הצפון?

י. קניג:
בערך כ-20, אבל אנחנו נבצע אותם.
בוועדה השנייה של הגליל המזרחי יש

בין 8 ל-10 פסקי דין.

בית המשפט נותן צו הריסה. יש שהוא נותן
עלינו, ויש שהוא נותן על הנאשם. אם זה על הנאשם, אז אנחנו לא כל כך
בתמונה. אז אנחנו מגישים תביעה על בזיון בית המשפט ומבקשים את בית
המשפט להטיל את האחריות עליהם.

הוגשו 1000 תביעות, ו-700 מתוכן לא
הגיעו לכלל דיון. זו בעיה. צריך למצוא הסדר, שיהיה שופט מיוחד וכו'.
300 בערך. אין לנו אפשרות להכניס אותם. אנחנו מגישים מחדש תקון
לתכניות מחאר.

בכפר קנא עומדים הבתים שם על הכביש.
המדינה הצטרף לעשות כביש עוקף. בסג' דול כרום הכביש עבר בתוך הכפר,
לכן עשו שם כביש עוקף. התחילו להתקרב בבנייה לכביש, ואז התחילו
להפסיק לבנות. לא הייתה נרייה אלא להרוס שם בית. כאב הלב לראות
את זה, אבל יותר לא מתקרבים לכביש.

בנוגע לאזהרה: האנשים הוזהרו קודם.
גם המסטרה מזהירה שהיא עומדת להרוס. אילו הייתה גישה חיובית לחוק וסדר
לאנשים אלה, כל זה לא היה קורה. אחד היה יכול להגיש בקשה ומכל שופט
היה יכול לקבל צו עיכוב לשבוע ימים. כאשר יש צו עיכוב, אז מחכים,
ואז מגיעים לדיון בבית המשפט, ואחר כך השופט היה נוזף באיש כיצד
הוציא ממנו צו עיכוב. מכל מקום, כאן לא נעשה ולא כלום.

אנחנו בהחלט נבצע את ההריסות. יש
לנו עוד 10 מיבנים שמיועדים להריסה, ואנחנו נבצע אותה.

ביחס לשאלותיו של ח"כ אבו-רביעה:
אני חושב שזו חובה שלי. חייב להיות פתרון משני הצדדים. לא יכול
להיות פתרון חד-צדדי. אם היו אומרים שרוצים יותר ממה שנחנו להם,
אז נשב ונדון על כך. שיבואו ויגידו שהם רוצים סיוע איכס, אז
נשב ונדבר. אבל לא יתכן תכתיב שיהיה בו הפרת חוק.

אני מזהיר כאן ואומר, כי לא קרה מקרה
מבני המעוטטים שאמר שברצונו לבנות כאן, וכל בקשותיו נדחו. עד
עכשיו קיימתי את זה. האיש הפרטי נסחף בין החוקים. ח"כ ש"ך אבו-רביעה,
החובה שלי היא לעזור, אבל לא להעמיד אותי עם הגב לקיר כדי שאעשה
כפי שהם רוצים.

מכיון שח"כ תופיק זי'אד העלה מקרה אחר,
שהוא גם כן של אדם שנמצא בכוחות הבטחון - בדרך גולן-מרד, על יד עלבון -
חפסו אותו. אנחנו מפקחים ומגלים מקרים בתחילתם. כשהביאו חמרי בנייה -
מיד הוצא צו מניעה שיפוטי. כמובן שהוא הפר את הכל. הוא ניצל את
תקופת המלחמה, כי לא היו לנו אנשים, ואז הוא בנה יסודות וחגורות
ועמודים, ואנחנו הרסנו לו את הכל.

י. קניג:

ענין ההחלטה לא הייתה פשוטה. הברירה שעמדה בפנינו הייתה רק זו. הקבלן שמבצע את ההריסה ורש מאתנו ערבות בנקאית על הערך הכללי. לשם כך צריך בולדוור גדול. לכן פנינו לצבא ואמרנו שזה מחייב ערבות בנקאית של 80-90 אלף לירות, אז הצבא הוציא את זה לפועל. אין ספק שאנחנו ערים, והיינו ערים לנושא. לא התעלמנו מזה. אני חושב כמון, אבל לא הייתה לנו ברירה. זה"ל אמר שאת האזור הזה צריך לנקות. לא יכולנו להעלות כלי מתאים, כי זה היה כרוך בהוצאה כספית עצומה. המטרה משתמשת ברכב שלנו. המטרה לא רוצה לקלקל את הרכב שלה.

מכל מקום, אני מקבל את ההערה שאנחנו צריכים להזהר בנקודה זו.

מ. הכהן: השאלה היא, אם משרד הפנים צריך להשתמש בכלים של זה"ל.

י. דוידוביץ: אני רוצה להתייחס לכמה דברים שעלו מדבריו של מר כץ: צריך לשאוף לכך שאנחנו לא נהרוס בתים גמורים. ניסיתי להסביר שאנחנו חופסיים מקרים כשהם בשלבי התחלה. אנחנו הוצאנו צווי הפסקת עבודה, והם הפרו צוים אלה. המטרה הגישה תביעה על נזיון צו בית משפט. האם זה הנימוק שמועלה כאן?

אמרתי באותה ישיבה שבה השתתף מר כץ שאנחנו ערים לבעיה זו, ושיש מספר בתים שהם גמורים בשטח לפני שזה צורך לשטח. אנחנו שאנחנו נתפוס את הבתים בשלבי התחלה. מר כץ העלה כאן שהיה שלג או גשם באותו יום, אז לא היה לא גשם ולא שלג. הייתי שם באותו אזור, ואפשר לבדוק את זה, כי נתתי תאריכים.

י. כץ: לשאלתו של ח"כ שמיר - אנחנו מציעים הגברת הפיקוח. לרעתי, זו השיטה היעילה ביותר. ניחן לתפוס את המחלה בשדשיה. אמרתי למר קניג על ההחלטות שישנן במקום. בית לא בונים ביום אחד. (י. קניג: במשך 48 שעות בנו בתים).

אם הפיקוח יהיה פיקוח, ואנשים יסתובבו בשטח, אז יהיה בסדר. אכן הבנייה הבלתי חוקית היא אסון. והיא תהיה נכיה לדורות (מ. הכהן: בניה לדורות).

אמרתי, שהאלטרנטיבה היא פיקוח, ועד כמה שיהיה פיקוח, אז זה ימנע דברים.

היו"ר י. תמיר: מה הם החקציבים שעומדים לרשותכם בנושא זה?

י. כץ: הוועדה הבינמשרדית קבעה שהחקציב לריכוז הבירואים בכל הארץ הוא 160 מיליון לירות בתכנית החומש. שהבירואים יהיו ב-120 ישובים.

ערב חג"רת זה שבט שיושב גם בגליל. למדינה היה אינטרס שהם לא יתפזרו, ולעומת זה תהיה אלטרנטיבה בכביש שפרעם-נצרת, והבעיה הזו נפתרה. כל הבירואים באזור ידפת הסודרו. יש בית ספר שם. ישוב שני כזה קיים בתהליך הקמה בזרזיר. זה נושא שניחן לפתרון כאשר האלטרנטיבה קיימת.

י. כץ:

ואם היא לא קיימת, אז לא יעזור

ולא כלום.

כאשר לשאלה אם יש תיאום: ברגע שיש לו פסק דין, אז לא יעזור שום דבר. הקימונו ועדה מיוחדת ששם ישב גם מר דוידוביץ, ושם נאמר שהבתיים הקיימים לא ייהרסו.

י. סניג:

נכון. רק בתיים חדשים ייהרסו. ב-25 למאי היחה הישיבה, והצוויים יצאו ב-29 למאי. יש עובדות. זה ענין של שחור-לבן.

י. כץ:

לח"כ ורדיגר: אנחנו מזהירים את הבודואים בכל הזדמנות שהם רוצים להקים בתיים. אנחנו גם מנענו מהם סלכנות במקומות שרצו. היו מקרים רבים כאלה. (היו"ר י. תמיר: אמרת שיש תכנית חומש של 160 מיליון לירות. מתי תבצע תכנית זו?)

את הדרך כבר תכננו עכשיו. אנחנו מתכננים עכשיו את המים, כי שם אין מים עכשיו. אנחנו לא מערערים על התכנית. זה לא דבר שניתן להשגה בן יום.

היו"ר י. תמיר:

אנחנו נערוך שאלון לחכמים, אם הם מוכנים לצאת לסיור באחד הימים. לאחר מכן אנחנו נבקר שם. הישיבה הבאה תהיה בהתאם להודעה שתקבלו.

מ. הכהן:

אני רוצה להציע, שבשלב ביניים, עד שהוועדה תוציא מסקנות - שתמליץ לא להרוס בתיים במקרה שיש בתכנית להרוס עוד בתיים. אנחנו שמענו שיש עוד 10 בתיים להריסה. אני מציע שבינתיים לא להרוס בתיים שמיועדים להריסה.

היו"ר י. תמיר:

אני לא מקבל הצעה זו. אנחנו נבמור את החקירה, ונניח את כל הממצאים על השולחן. במידה ויש פסקי דין, עליהם אנחנו לא יכולים להתייחס. זו עובדה. אנחנו לא נעשה מעשה שיהיה נוגד את הפסיקה של בתי המשפט.

מ. הכהן:

אמרת שנמליץ במידה שיכולים לחכות עם ביצוע פסק הדין, ולא למחר ולהרוס בתיים תוך כדי הדיון בהם.

י. בארי:

אילו הנושא היה עדיין כפוף לדיון משפטי, גם אז ההלכה והסדר התקין מחייבים שאנחנו לא נחווה דעתנו. על אחת כמה וכמה כאשר ישנם פסקי דין.

זה אחד הדברים שמטרידים גם את משרד הפנים וגם גורמי מדינה אחרים, ואני חושב שאנחנו לא יכולים לתת אורכה לביצוע פסקי הדין. הרקע לנושא הוא, כפי שאמרת, אדוני היושב ראש, שאנחנו נפריד בין פסקי דין לבין הרקע הכללי והפתרונות לבעיה. אני מבקש להשאר בתלם זה.

היו"ר י. תמיר:
הנושא של ההצעה לסדר היום הוא:
הריסת בתים בערב א-סואער בגליל
והצורך למנוע הריסת בתים נוספים. כלומר, לאחר מתן פסקי הדין.
על כן אנחנו דנים מה לעשות שהבנייה תהיה חוקית וכל הסובב, ושלא
יצטרכו להרוס בתים.

לגבי הדבר השני - אני חושב שאנחנו

לא יכולים לקבל עמדה.

תודה רבה. הישיבה נעולה.

הישיבה נועלה בשעה 11.10.